

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 39.

29. rujna 2005.

cijena 80 Ft

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna”
str. 2.

Skup gradišćanskih
pedagogov
u Sambotelu
str. 3.

Životni put Tomislava
Filipovića
str. 4.–5.

Udvarsko veselje
str. 6.

„Dobro došli, naši mili
gosti!”
str. 7.

Hrvatski kao drugi
i strani jezik
str. 8.

Sv. Mihael
str. 9.

Zviranjak na
Lujzijanskoj cesti
str. 10.–11.

Mlada generacija na
muzičkom putu
str. 12.

Ulovio sam „golemu”
ribu
str. 13.

Novi dom zdravlja
u Sumartonu
str. 14.

Mohačani na putu
str. 15.

SERDAHEL – Mjesna samouprava i osnovna škola od jeseni su predvidjele pokrenuti doškolovanje za učitelje razredne nastave već diplomiranim pedagogima pomoću segedinske Visoke učiteljske škole. Da bi se postdiplomsko obrazovanje moglo pokrenuti, trebalo je najmanje 25 prijavljenih. Zbog njihova nedovoljnoga broja (13) to nije uspjelo. Uzrok tomu vjerojatno je bio zakašnjeni rok objave. Bude li i dogodine takve mogućnosti, segedinska će ustanova u Serdahelu navrijeme započeti organiziranje.

BEČEHHEL – Početkom rujna u tome je naselju organiziran festival vina. Na priredbi su sudjelovali mnogi vinari iz pomurskih naselja, koji svoje vinograde obrađuju upravo na bečehelskim „goricama“. Udruga vinogradara na čelu s Gézom Némethom prvi put se sjetila prirediti vinski festival s nakanom promidžbe pomurskih vina. Inače, udruga ima 600 članova, mjesečno održava stručne programe s aktualnim problemima iz vinogradarstva, ima veze sa slovenskim i hrvatskim vinogradarima. Još ove jeseni udruga bi željela uvesti struju u vinograd, čime bi se olakšao vinarski posao. Na festivalu su se nudila vina poznatih podruma, mogla su se kupiti stara pomurska jela: gibanica, zlevanka, žličnaki i drugo. Na festivalu je bilo i hrvatskih ugođaja što su donijeli „Sumartonski lepi dečki“, tamburaški sastav i plesna skupina iz Sumartona.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava nakon ljetnih odmora opet se uključila u poslendansku kolotečinu. Najaktivniji dio kaniških Hrvata, članovi zbora i plesne skupine, nastupali su na raznim priredbama u Pomurju, a od jeseni kreću se tradicionalni i novi sadržaji u životu hrvatske javnosti. Prema izvješću predsjednice manjinske samouprave Marije Vargović, početkom listopada počinje tečaj hrvatskoga jezika koji će se održavati u tamošnjem uredu. Tečaj će se organizirati posebno za početnike i za naprednije. Do sada ima nešto manje od deset prijavljenih u svakoj skupini. Također od listopada započinju redovite probe pjevačkoga zbora i plesne skupine. Pod vodstvom Lidije Mikulan, koreografkinje iz Donje Dubrave, plesači će učiti novu koreografiju. Manjinska samouprava će 8. listopada prirediti tradicionalni Hrvatski dan u Kaniži i u studenome svoj Hrvatski bal.

„Događaji tjedna“

Često se zapitam gdje počinje i završava politika, i koja je razlika između politike i politikanstva. Na ovo me je razmišljanje još više natjerao nedavno pročitani uvodnik Matičina urednika Nenada Zakarija. Politika je odraz zdrave svijesti i znanja o onome što očekujemo i želimo ostvariti sutra u okvirima zajednice, društva, sustava vrijednosti. Politikanstvo je gledanje svojih uskih interesa, bez imalo volje za sagledavanjem cjeline, nesmiljeno gaženje drugih, bez pravoga pokrića, i onda ako to na pragu trećega tisućljeća zovemo izrazom koji postaje upravo moda, lobiranjem. Lobiramo li iz politikanstva, a ne politike, uništavamo kritiku, a i demokraciju kao jednu od temeljnih odrednica zdravoga društva, u manjinskoj zajednici narušavamo zajedništvo različitosti, a na površinu izlaze prikrivene strasti i netrpeljivosti.

Hrvatska matica iseljenika ovoga tjedna organizira Tjedan Hrvata iz Makedonije, 11. tjedan hrvatskih manjina iz Europe, u sklopu kojega je 27. rujna održan forum hrvatskih manjina na kojem je još jednom razmatrana problematika i aktualnosti vezane za hrvatske manjine u susjednim državama.

Naša matična domovina još je pod

šokom nakon izjave Carle de Ponte kako se general Gotovina pod okriljem Vatikana skriva u jednom od franjevačkih samostana negdje u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini. Ne damo Gotovinu, reći će na to odlučno građani Hrvatske, koje je kroz stoljeća na „kameni tvrdom“ te razmeđu civilizacija i svjetova održala vjera i kršćanstvo. Istodobno Turska je po svim naznakama sve dalje od početka pregovora s Europskom unijom.

Kako se politizira, pokazali su i ovogodišnji Keresturski dani, trodnevna manifestacija u sklopu koje je uglednom znanstveniku rodnom iz Kerestura, Hrvat Karlu Gadanjiju uručen naslov „Počasni građanin sela Kerestura“, a on je utemeljio zakladu, iz vlastitoga proračuna, za školovanje nadarenih učenika. Lijepa i plemenita gesta, dar rodnom selu i svojim korijenima. Korijene i običaje na svečanosti Hrvatskog dana štovali su i Hrvati u malome podravskom naselju Foku, dok su se naši Hrvati u Baji okupili oko berbenih običaja i svečanosti na Fagcagi, pečuški Hrvati hodočastili su u Zagreb najstarijemu hrvatskom pjesniku Dragutinu Tadijanoviću.

Branka Pavić Blažetin

Vijenac divojkov – „Zviranjak“ Prisika

Isprika

Štovani čitatelji, nehotice smo vas u prošleme broju Hrvatskoga glasnika, broj 38., pozvali na „trgadbeni festival“ u Koljnof iako je on održan jednu subotu prije našega poziva. Tko radi, taj i griješi. Molimo vas, uzmite u obzir našu ispriku jer pozivnica Petra Modorošija bila je više nego dobro grafički uređena.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Skup gradišćanskih pedagoga u Sambotelu

U ovom školskom ljetu prvi put su se sastali gradišćanski učitelji u sambotel-skoj zgradi Pedagoškoga instituta. Na spravišću su sudionici mogli čuti o novi sredstvi mirenja jezičnoga znanja, koji su isprobani lani u pojedini gradišćanski osnovni škola. Uz to je moglo ovdje 15 pedagoga prikazati ovjerenje HDS-a jer je sudjelovalo na usavršavanju iz hrvatskoga narodopisa.

U prostoriji Pedagoškoga instituta su se našli 15. septembra (četvrtak) pedagogi i odgojiteljice iz gradišćanskih škola i čuvarnic, od Bizonje do Petrovoga Sela.

U prvom dijelu sastanka je Judit Erdődi-Bogát, djelatnica Pedagoškoga instituta, predstavila rezultate ki su se narodili pri novom mirilu za jezično znanje. Lani, pred samim krajem školskoga ljeta učenici 8. razreda iz Petrovoga Sela, Gornjega Četara, Kemlje, Koljnofa i Bizonje su ispunili „specijalne“ djelatne listiće s ciljem da se napravi jedno sredstvo, test za mirenje. Kako je naglasila predavačica, prvi rezultati te ankete su bolje informativni, ali u budućnosti je predviđeno da će se ta pomagala prodavati u okviru stručne pedagoške službe.

Za ov paket mirenja je karakteristično da listiće je potrebno ispuniti čez 45 minuta, varijante za mirenje nisu ovisne od broja ispitanikov i da su zadaće testa podijeljene po elementi (npr. po razumivanju teksta, gramatiki, jezičnom fondu, čitanju, pravopisu i po pravili hasnovanja jezika). U gradišćanskom mirenju je sudjelovalo 25 školarov iz željeznožupanijskih hrvatskih škola, a iz Jursko-mošonsko-šopronske županije je 45 učenikov ispunilo test. U toj analizi je ispalo da u znanju hrvatskoga jezika pelja-ju divičice.

Po riči Edite Horvat-Pauković, savjetnice hrvatskoga jezika u Gradišću, pri tom eksperimentu dobiveni procenti upućuju pri praksi pedagoge, a što naliže teškoću, je naglasila da ov pismeni test je bio još teži nego zadaće osnovnoga jezičnoga ispita. U zrcalu toga da se naša sela muču sa zaus-

tavljanjem asimilacije, u sačuvanju hrvatskoga koji je polako nastao mačehinski jezik u sjeni nimškoga, ter polag toga da u mali naselji jedva je moguće financirati stroške obrazovnih institucij, tribi je dicitu motivirati da krajem 8. razreda polažu jezični ispit iz hrvatskoga jezika. To će dati novi polet i dicitu u dolnji razredi ter pedagogom kot i hrvatskim manjinskim samoupravam. Savjetnica je nadalje najavila predviđene pedagoške programe u našoj regiji. U novembru na redovno pedagoško usavršavanje će dospiti u Gradišće profesori iz riječke Visoke učiteljske škole. U praksi će moći upoznati kako učitelji podučavaju u Petrovom Selu i Bizonji. U jesen će diozimiti na petrovskoj dvojezičnoj uri poznavanja okolice, a u protulice u Bizonji, na uri hrvatskoga jezika. U aprilu kemljanska škola priredjuje regionalno jezično naticanje, a u majušu se očekuje još jedno stručno usavršavanje. U ljeti, sada jur po tradiciji, naša će se dicitu strefiti u Čitalačkom taboru u Gornjem Četaru. Na kraju prvoga pedagoškoga spravišća je moglo 15 pedagoga (med njimi četirme odgojiteljice) prikazati ovjerenja Hrvatske državne samouprave, ka dokazuju da su vlasnici dokumenta sudjelovali na stručnom usavršavanju iz hrvatskoga narodopisa, od 60 ur ter su na kraju dolidali i pismeno djelo. S tim je i službeno završen on tečaj koji se je začeo u aprilu i sadržao je brojna predavanja, stručne izlete ter istraživanja, uz ostalo, na području folkloristike, etimologije, etnologije.

-Tiho-

Obavijest

Izvjescuju se članovi Peštanske regije Saveza Hrvata u Mađarskoj da će se 7. listopada (petak) 2005. godine s početkom u 16.00 sati održati sastanak članova regije.

Mjesto sastanka: Aula Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đakčkog doma 1144 Budimpešta, Kántorné sétány 1-3.

Predloženi dnevni red sastanka:

1. Registracija Udruge
2. Izbor Predsjednika regije
3. Izbor zastupnika regije u Zemaljskom odboru Saveza Hrvata u Mađarskoj
4. Izbor zastupnika Saveza Hrvata u Mađarskoj u Nadzornom odboru Croatice

KERESTUR – Načelnik Lajoš Pavlic obratio se pismom nadležnima MÁV-a kako bi saznao što se namjerava ubuduće učiniti sa željezničkom postajom, koja je ujedno i granični prijelaz. Od 2002. g. započete su negativne promjene kod željezničke postaje, naime, ukinuti su neki vlakovi, smanjen je promet, neki su vlakovi upućeni na druge granične prijelaze. Valja podsjetiti da je keresturska postaja sve do reformi bila druga najprometnija u državi. Od lani stanje se pogoršalo, vlakovi koji odlaze u Trst izlaze kod Hodoša u Sloveniji. Radnici na željeznici većinom su iz Kerestura, gotovo iz svake obitelji netko radi na željeznici. Žitelji i načelnik se pribojavaju da će mnogi izgubiti posao zbog ponovnih racionalizacija kod MÁV-a.

BAJA – U ponedjeljak, 26. rujna, u Knjižnici i Medijateci Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji otvorena je izložba Gradske knjižnice Beli Manastir s naslovom „Pismenost u Slavoniji od početaka do danas“, koja se može pogledati od 27. rujna do 7. listopada.

PETROVO SELO – Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće“ i ljetos se je odlučilo za organiziranje trgadbene prošecije u selu, pokidob je lanjskoljetošnje veselje imalo jako velike uspjehe. Nedilju, 2. oktobra, će se zopet ganuti na petrovski ulica kola, traktori, auti, kulovi sa člani različitih civilnih organizacijov, a pratit će ih u maškare obličene peršone. Cilj je da se svi dobro čutu, da se smih krade na lice stanovnikov i na mjesnoj proslavi vina. Prošecija će se završiti zabavnom kavalkadom u mjesnom domu kulture.

Intervju

Životni put Tomislava Filipovića 140-struki odbojkaš nacionalne reprezentacije

Razgovor vodio: Marko Dekić

Postavio sam si cilj: biti dobrim športašem,
vrline športaša su uvijek nadarenost i izdržljivost

Nalazeći se u domalo završenome novom stambenom zdanju obitelji Tomislava Filipovića u budimpeštanskoj Rákoscscabi, jednog od vrsnog i istaknutog športaša mađarske odbojke, bivšega 140-strukog reprezentativca, slušajući priču dosadašnjeg mu životnog puta, saznajemo da su mu korijeni (iako je rođ. 7. srpnja 1961. u Budimpešti) bunjevačkohrvatski. Naime, otac Mate, baka Roza Vujić i djed Stipan, potječu iz Kačmara, mama Klara Pijuković i njezini roditelji, otac Bodo (koji je živio u Aljmašu) iz Čikerije, mama pak Estera Horvat, iz Órszállása (okolica Bajmoka), koja i danas živi u Aljmašu. Osnovnu glazbenu školu (svirao je na klarineti) pohađao je na Majdanu, tj. Kőbányi. Glazbeno obrazovanje je nastavio jer, kako nam reče, bio je to za njega izričito veliki doživljaj, naime, obučavao se na temeljima klasične glazbe. U srednjoj, odnosno Tehničko-komunikativnoj strukovnoj školi Istvána Patakija, gdje je maturirao 1979., glazbena se volja u njemu natoliko uvriježila da je često zajednički zasvirao s vršnjacima, s polaznicima nekadašnje „naše gimnazije” na Trgu ruža. Iako sebe nije smatrao osobitim virtuozom svoje klarinete, nastavnici su u njemu ipak zamijetili dobru „žicu”, odnosno izniman sluh. Nije se čuditi jer mu je otac svojedobno, bio i ostao, vrstan harmonikaš. Diplomom pogonskog inženjera i tehničkog nastavnika stekao je na Visokoj školi elektroindustrijske tehnike Kálmána Kandóa 1984., a nakon dvije godine na Visokoj školi za tjelesni odgoj postao je profesionalnim trenerom.

Što vas je potaklo da se posvetite odbojci?

– Zapravo ništa osobito. U mome slučaju bilo je to 1975., u četrnaestoj, kada sam se sreo sa športom. Bila je to dob kada se mlad čovjek opredjeljuje za ono što želi biti. Postavio sam si cilj: biti dobrim športašem. Ne bih mogao reći da sam se sa svojih 177-178 cm visine posebno izdvajao među vršnjacima. Sada sam visok 196 cm. Tijekom svoje dosadašnje karijere, kako se to i navodi u I. svesku serije dodatnih izdanja Révaijeva leksikona, „Tko je tko u mađarskome športskom životu” – na 336 str., pod brojem 1473 – imao sam više trenera, među njima Pála Kátaija, Mátyása Garamvölgyija, Róku Gasztona, Ferenc Botosa, Pétera Sándora, ali najviše mi je pružio nastavnik i odgojni trener Ferenc Müller. Njemu možemo zahvaliti da su nas stručni selektori poslije uvrstili i

u omladinsku i u odraslu mađarsku reprezentaciju. I dandanas sam uvjeren da su njegova ličnost, ljubav, stručna spremnost, trud i želja odigrali neosporno sudbonosnu ulogu u mome životu, odnosno opredjeljenju za ovu vrstu športa.

Što biste nam mogli reći općenito o mađarskoj odbojci?

Za vrijeme moga uspona, ta športska grana bila je takoreći obvezatna. Naime, u glavnome gradu su zaživjela okružna prvenstva među poduzećima, što je danas čudno. Tko bi danas rekao da tada Budimpešta nije imala ni prvoligaški sastav? To se, na žalost, odražavalo i u drugim športskim granama. Sve je manje bilo mladih športaša. Kad sam sredinom 80-ih otpočeo, još nije bilo računala, videa i drugih tehničkih dostignuća, mogućnosti slobodnih putovanja i mnogo štošta drugog što bi za mladež moglo dočarati osjećaj slobode. Današnje unijske mogućnosti izlaženja u inozemstvo 18-godišnjaka su apsolutno dostižne. O tadašnjim izuzetcima da i ne govorimo. Osobno sam u više navrata upućivao molbe nadležnima za odlazak u inozemstvo, ali sam godinama bio odbijan. Dakako, nisam bio jedini. Kako već napomenuh, osim srednjoškolske ekipe, legitimiran sam kod BKV Előre. Iako nismo bili mađarski prvaci, nalazili smo se na gornjoj srednjoj rang-listi IV., V., VI. mjesta. Dodao bih da je osim ekipne odbojke izrasla i tzv. plažna odbojka koju igraju dvoje na pješčanom terenu. Brazil je zasad predvodnik u toj grani, ali ovamo se slobodno mogu ubrojiti i talijanske, hrvatske, španjolske i francuske rivi-

jere, što ima veoma veliki utjecaj na igre u športskim dvoranama.

Što su kriteriji da športaš bude izabranik nacionalne reprezentacije?

Istaknute vrline športaša su uvijek nadarenost i izdržljivost. Tomu se, dakako, priključuje rad pa i sreća. Tvrdim stoga što bi sastav mogao postići željene rezultate, da športaša mimoidu ozljede, da od sebe pruža maksimum, u športskom žargonu „iskočnu formu”, tako da dođe u središte pozornosti, i to ne samo u tuzemnim igrama i ulogama već i u međunarodnima jer sve te sastavnice pridonose vezanju povoljnih ugovora i stvaranju odgovarajuće egzistencije. Sve su to znatni i veoma važni kriteriji da bi jedan športaš mogao postati istaknutim, odnosno može stići u vrh, među nacionalno najbolje odbojkaše. Na žalost, našem naraštaju nikada nije pošlo za rukom postizanje toliko međunarodnih uspjeha da bi ostao među vodećima. Osim toga što sam od 1977. u juniorskoj reprezentaciji zaigrao nebrojeno puta, među „odabranike” sam prvi put stigao 1980. i ostao među njima sve do 1991. Naravno, u zadnjim godinama – zbog boravka u inozemstvu – sve rjeđe, ali kadgod bi se vraćao, iznova sam pozivan, pa – zbrojivši sve, i turnejske 2-3 utakmice – pripisuje mi se 140-struko sudjelovanje u reprezentaciji. Glede rang-liste mađarskih najvršnjih odbojkaša svih vremena, stojim na 25. mjestu. Kako već rekoh, ozbiljne i osobito velike uspjehe na međunarodnoj odbojkaškoj paleti natjecanja nismo postigli. Jedanaesto mjesto na kvalifikaciji za europsko prvenstvo 1983. u Istočnoj Njemačkoj za nas je bio vrhunac. Ni prethodno ni poslije, tijekom dvadesetak godina, mađarska reprezentacija nije izlazila van. Zanimljivo je to i zato što smo početkom 80-ih, olako poražavali pobjednike i olimpijskih i svjetskih prvaka kao što su Francuska, Njemačka i Nizozemska.

U kojim ste klubovima igrali, zemljama gostovali?

Uzimajući u obzir tuzemne, prvi je bio BKV Előre, Vasas, odnosno Fabulon-Vasas, poslije MALÉV, u današnje vrijeme pak u prvoligaškome športskom klubu Dabas. Prva inozemna klupska postaja mi je bila Turska, njezin istambulski „Arçelik Sport Kulübü”, u kojem sam proveo nezaboravnih godinu dana. Sljedeća je bila arapska državnica Katar, a koja je u bogatstvu nafte veoma slična Kuvajtu. U Al Arabi Sportin Klubu – zbog izbjivanja

Zaljevskog rata – boravio sam također godinu dana. Mogu reći da sam s tim sastavom bacao golove za vrijeme „cvatućega“ sadamovskog poretka u Bagdadu te u drugim okolnim arapskim državama. Vrativši se kući, u neizvjesnosti, razmišljao sam i o potpunom odustajanju od športa. Ali na tražnju subotičkog Spartaka, s kolegom, također bivšim reprezentativcem Jánošem Glozikom udomili smo se u tom gradu.

Za vrijeme bombardiranja bihačke zračne luke i nakon pogibelnog izgreda, odnosno skidanja s autobusa te mukotrpnog spašavanja, ponovno se nađoh među svojim, kod kuće. I što sve sudbina zna „prezentirati“ čovjeku? Prije nekoliko mjeseci, prvi put sam iznova boravio u Subotici. Naime, bila je upriličena utakmica reprezentacije Mađarska-Srbija i Crna Gora. Baš kao da je vrijeme stalo. Od tada je prošlo 12-13 godina. Susreo sam se s nekadašnjim ljudima s kojima smo igrali u bivšoj zajedničkoj sportskoj dvorani. Da nije došlo do toga užasnoga rata, najvjerojatnije bi se i danas loptao u Subotici. Već su mi i prijatelji, u šali, govorili: „Milane, ne idi nikamo jer će i tamo izbiti rat!” Iako mi je to ime „prišiveno” u sportskim krugovima, i u osobnoj iskaznici mi stoji: Tomislav Milan Filipović.

Imate li dovoljno vremena za obitelj?

Imam. Kada mi se zauzetost svodila na stalne treninge i vježbe, teže mi je bilo pronalaziti makar i malo vremena za obitelj. Budući mi je supruga Éva Linter sve do 1984. također bila odbojkašica, taj problem joj nije bio nepoznat. Dolaskom djece, Bianke 1985., odnosno Anite 1988., odustaje od šport, ali uvijek je bila među našim navijačima. Čini mi se da ni prije ni poslije nismo toliko mogli biti zajedno kao za vrijeme ugovora koje sam spomenuo s klubovima u inozemstvu. Iako neki ljudi smatraju da šport razdvaja obitelji, mislim da nisu u pravu, to je baš obratno, šport učvršćuje i spaja.

Načuli smo da su i kćeri krenule stopama roditelja?

Tako je. U neku ruku, bar tako izgleda, naslijedile su sličnu nadarenost. Naše zajedničke zadaće su u zadnje vrijeme – prema obiteljskoj suglasnosti – dobile šire dimenzije. Naime, opredijelili smo se za očuvanje naše bogate folklorne baštine, djeca plešu u „Tamburici”, a mi u Hrvatskoj izvornoj skupini. Dakle stvoren je novi vid korisnoga slobodnog vremena naše obiteljske zajednice. Istina da on odudara od ustaljenoga sportskoga, ali i u ovim okvirima se putuje, stvaraju se nova prijateljstva, druženja. Što se pak naših kćeri tiče, Bianka sa svojih 19 godina, s diplomom u ruci, visoka je 184 cm, dok je Anita sa 17 godina već dostigla visinu od 192 cm. Ima izgleda da starija kao

stipendistica studira u New Yorku gdje će uz učenje moći igrati odbojku. Mlada pak ne samo da je zanesenjak iste sportske grane već i član odraslog sastava Vasas Kluba kao i omladinske te odrasle mađarske ženske reprezentacije. Biankina životna staza se nešto razlikuje od sestrine, ona teži k nekoj specijalnoj struci i zvanju. Sestra Anita je odista blizu da pođe stopama svojih roditelja.

U privatnom životu imate li kakav hobi, što vas najviše zanima?

Kod mene, kao hobi, nepromjenljivo prevladava glazba. Ne u smislu prakticiranja, više kao slušanje. Naime, prije 6-7 godina sam utemeljio glazbeno nakladništvo, Društvo s ograničenom odgovornošću Songrecords. Dakle, postoji u meni povezanost s općenitom glazbenom kulturom što u pogledu izdavaštva – počev od pop, rok, pa sve do naše narodne glazbe – zastupa dosta široku skalu. Dajem šanse i prioritet onim orkestarskim sastavima koji nemaju mogućnosti kod uglednijih nakladnih zavoda. Kao drugi hobi ipak mi ostaje šport. Pretprošle godine su me udostojili predvodnici Saveza mađarskog odbojkaštva da budem menadžer odrasle muške reprezentacije. Pristao sam. To je apsolutno društveno zauzeće, ponajprije se odnosi na pripremanje i ostvarenje međunarodnih turnira. Tako smo pretprošle godine sudjelovali na kvalifikaciji europskog prvenstva u Portugalu, što bi moglo značiti da će nam reprezentacija najvjerojatnije biti i na Europskom prvenstvu. Dakako, dobro bi bilo ići i u Japan, na Svjetsko prvenstvo, ne kao sudionik, već kao predvodnik naših najboljih. Osjećam da je trenutačni sastav nadaren i mnogo sposobniji nego što je onodobno bio naš. I treba da bude tako. Baš zbog toga čvrsto sam uvjeren da će u bliskoj budućnosti postići mnogo ozbiljnije i vjerodostojnije rezultate.

Osim spomenutih čime se još zanimete?

Sa svojih 34 godina isprva sam se zaposlio kod Samsunga, kasnije pak kao direktor i dioničar telefonske tvrtke Concord Holding d.d. Sada radim kao ravnatelj vauke tvrtke automobila. To mjesto mi paše ponajbolje jer je dijelom francusko, pa su česti tuzemni i inozemni putovi. Dakle, uz glazbene, sportske preokupacije ostajem vječiti putnik. Dakako, uz prethodno rečeno, svim svojim snagama i materijalnim mogućnostima nastojim dovršiti izgradnju obiteljskoga gnijezda, odnosno sukladno našim zajedničkim zahtjevima – i u ovim, na žalost, nezavidnim gospodarskim uvjetima – stvoriti za našu malu obitelj zadovoljavajuće uvjete daljnega življenja.

NARDA – Ovo južnogradišćansko naselje jur zdavno se bori da bude imalo svojega – po mogućnosti – hrvatskoga gospona, ali dosidob je Narda pripala, gledeć farnikov, susjednomu mjestu Turnju. Poslije smrti turanjskoga farnika Jenőa Póke, Božju

službu u spomenuti seli je prikzeo kapelan Péter Inzsöl. Pol ljeta je minulo pak su i njega premjestili, a od 1. augusta je za dušobrižnika imenovan Gábor Kiss, takaj sa sjedišćem u Turnju. Uza to Nardarci i nadalje neće ostati prez hrvatske maše, kad svi spomenuti gosponi su se trudili da molitve, jačke svenek budu na hrvatskom jeziku, a misečno jedanput u nardarskoj seoskoj crkvi cijeli obred po hrvatski služi Josip Banfić, farnik iz Vincjeta.

PETROVO SELO – Prekogranični školski projekt Petrovoga Sela i Eberave i dalje se nastavlja. Iako su projektni razredi jur zgotovili osnovnu školu, s obadvi strane jednako se je pojavila želja da započeto ne bi se smilo prekinuti, nego je potribno dalje peljati. Cilj ovoga projekta je da školari 7. i 8. razreda zvana školskih ur, u okviru otpodnevnooga zanimanja, tajedno dvi ure se još plus uču po nimški. U tom nastojanju im potpomaže učiteljica iz eberavske škole Aurelija Gesslbauer, dokle u eberavskoj osnovnoj školi petroviska školnikovica nimškoga i hrvatskoga jezika Ana Škrapić-Timar podučava ugarski jezik svim učenicom 5. razreda. Uzajamna učiteljska minjba potpomaže da dica ne samo upoznaju nego i vježbaju odredjeni jezik ter se strefu s kulturom i karakterističnosti susjednoga naroda.

ZAGREB – Koridor 5C prolazi kroz Hrvatsku i bit će važna regionalna poveznica na prometnom pravcu Baltik – srednja Europa – Jadran. Kroz Hrvatsku prolazi njegovih 96 kilometara. Autocesta vodi od mađarske granice preko Belog Manastira, Osijeka, Đakova i Sredanaca do granice s BiH. Dionica Sredanci – Đakovo, duga 23 kilometra, trebala bi biti gotova do jeseni 2007., a vrijedna je 570 milijuna kuna. U 2008. godini bit će završen dio Đakovo – Osijek dug 32 kilometra i vrijedan 870 milijuna kuna. Gradnja Koridora 5C trebala bi početi već u listopadu upravo kod budućeg odmorista Mačkovec, nedaleko od Đakova.

BUDIMPŠTA – Bez znanja jezika ne ide! Naslov je priredbe koja se održala na dan Europskih jezika u Zemaljskoj knjižnici za strane jezike 26. rujna u Budimpešti. Nakon stručnih predavanja studentima i gimnazijalcima jezični referenti su predstavili fond knjižnice. Otvorenom danu u Knjižnici za strane jezike sudjelovali su i HOŠIG-ovi učenici.

BUDIMPEŠTA – Institut za germanistiku Sveučilišta „Loránd Eötvös“, Mađarska akademija znanosti i njezin razred za istraživanje manjina te Ured za nacionalne i etničke manjine 11. listopada priređuju konferenciju pod nazivom „Jedinstvo raznolikosti, Europska unija i nacionalne manjine“, u zgradi Mađarske akademije u dvorani Jakobinus s početkom u deset sati. Među brojnim predavačima je i ombudsman Jenő Kaltenbach. Konferenciju potpomaže Friedrich-Ebert Stiftung, a prijave za sudjelovanje se očekuju do 5. listopada na Tajništvu MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet.

Tel.: 224-6790, faks: 224-6793,
e-mail: titkarsag@m.taki.hu

ZAGREB – Mjesec hrvatske knjige odvija se u organizaciji Knjižnica grada Zagreba, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, od 15. listopada do 15. studenoga, i to u Zagrebu i drugim mjestima Hrvatske. U raznovrsne programe uključene su narodne knjižnice diljem Hrvatske te brojne druge ustanove. Svrha tradicionalne nacionalne kulturne manifestacije posvećene hrvatskoj pisanoj riječi jest promicanje hrvatske knjige i čitanja, ona okuplja knjižničare, književnike, nakladnike, kulturne djelatnike i brojne čitatelje.

U malome bošnjačkohrvatskom naselju Udvaru, u neposrednoj blizini Pečuha, 18. rujna održano je treće Udvarsko veselje. Hrvatska samouprava sela Udvara na čelu sa *Stevicom Emberovićem* potrudila se kako bi svojom suradnjom s KUD-om Tanac obogatila folklorni program ovogodišnjega Udvarskog veselja. Naime, 18. rujna bio je i drugi dan održavanja X., jubilarnog, međunarodnog susreta hrvatskog folklora u Pečuhu, poznatijeg pod nazivom „Dobro došli, naši mili gosti!“.

Iako hladni i kišoviti dan nije obećavao veliku zabavu na udvarskim ulicama te je i izostao planirani mimohod i veselje seoskim ulicama, ništa nije moglo pokvariti veselje organizatora ni njihovih mnogobrojnih gostiju koji su već u prijepodnevnim satima počeli pristizati u Udvar. – Programi su otpočeli svetom misom u mjesnoj crkvi kojoj su uz mještane sudjelovali i svi sudionici Udvarskog veselja.

Njih dvjestotinjak u narodnim nošnjama ispunilo je maleno crkveno zdanje, pa su misu na hrvatskom jeziku, koju je predvodio svećenik Franjo Pavleković, a pjevao Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa,

učinili nezaboravnom. Misnom slavljem nazočio je i generalni konzul Ivan Bandić.

Nakon mise slijedio je objed za goste i druženje u mjesnom domu kulture. Kiša je nemilice padala, ali folkloriši i organizatori se nisu predavali, pa je u popodnevnom satima otpočeo folklorni program na dvorištu doma kulture, na otvorenoj, ali natkrivenoj pozornici, te pod velikim šatorom koji je štiti gledatelje. Okupili su se u lijepom broju unatoč vremenskoj nepogodi.

Da nisu došli uzalud, pokazali su sudionici dvosatnoga programa, i to KUD „Matija Gubec“ iz bačkog Tavankuta s bunjevačkim plesovima, Hrvati iz Bosne i Hercegovine, članovi KUD-a „Izvor-Žabljak“ sa svojim simpatičnim nastupom, koprivnički KUD „Koprivnica“ sa svadbenim običajima svoga kraja, Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kukiđa s prekrasnim pjesmama, KUD „Glavica“ iz Sinja sa sinjskim kolom, KUD „Ivan Mažuranić“ iz Karlovca s pjesmama i plesovima hrvatskog Zagorja, te KUD „Ivan Goran Kovačić“ iz Zagreba sa splitskim plesovima.

Branka Pavić Blažetin

„Dobro došli, naši mili gosti!“

Plesači su napravili krug oko cijeloga središnjeg trga i pečuške džamije, svirači su svirali, u kolu su bili svi naraštaji, od 11-mjesečnoga dječarca do 80-godišnjih plesača.

U organizaciji pečuškoga KUD-a „Tanac“, 17. i 18. rujna u Pečuhu je priredn tradiciionalni deseti, jubilarni međunarodni susret hrvatskog folklor, poznatiji pod nazivom „Dobro došli, naši mili gosti!“. Voditelj društva József Szávai sa svojim plesačima potrudio se kako bi susretu osigurao veliku medijsku promociju, a u tome im je pomogao čin postavljanja novoga Guinnessova rekorda u plesanju kola. Naime, dosadašnji rekord u plesanju kola držali su Deščani, stanovnici naselja u neposrednoj blizini Segedina. Oni su prije nekoliko godina u kolo uspjeli privući petstotinjak plesača (točno 492). „Tanac“ je u suradnji s Europskim središtem u Pečuhu odlučio pokušati srušiti taj rekord i tako dati sjajan uvod desetomu međunarodnom susretu hrvatskoga folklor, kojemu je ove godine sudjelovalo 350-ak plesača iz Hrvatske, Vojvodine, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine... Ljudi su bili dati, trebali su samo pružiti ruke jedni drugima i zaplesati kolo s nekoliko stotina promatrača koji su se toga subotnjeg dana okupili na Széchenyijevu trgu. Organizatori nisu ni mislili kako će tako uspješno postaviti novi Guinnessov rekord. U kolu se našlo 846 ljudi, po mojoj procjeni bilo ih je i više, ali to su službeno podijeljene cedulje. Plesači su napravili krug oko cijeloga središnjeg trga i poznate pečuške džamije, svirači su svirali, u kolu su bili svi naraštaji, od 11-mjesečnoga dječarca do 80-godišnjih plesača. Okupili su se plesači iz Čikerije, Novoga Sela, Vršende, Mohača, Pečuha, Hrvati, Mađari, Englezi i Talijani, svi koji su se

zatekli na trgu. Raspoloženju i trenutku nitko nije mogao odoljeti. Bio je to uspjeh koji će između mnogih ostalih pronijeti glas Pečuha na sve strane i možda pomoći u ostvarenju njegova cilja: dobivanja naslova Grada europske kulture godine 2010. Među plesačima ugledasmo i pečuškoga gradonačelnika Lászlóa Tollera. Još jednom je pobijedio hrvatski folklor i pjesma, čulo se o njemu u svim vodećim vijestima toga dana, na svim većim televizijskim kanalima bilo je riječi o tome. Pokazalo se kako je pečuško hrvatsko kolo veliko, veće nego što se mislilo. Bio je to pravi uvod kojemu je prethodio mimohod sudionika jubilarnog festivala „Dobro došli, naši mili gosti!“ gradskim ulicama. Nakon kola veselje je nastavljeno na šetalištu ispred pečuške katedrale gdje su se na otvorenoj pozornici

svi sudionici festivala predstavili kratkim folklornim programom, a navečer je na otvorenoj pozornici u Kaptolskoj ulici na gala večeri nastavljeno folklorno druženje. Sve sudionike i gledatelje, njih petstotinjak, pozdravili su gradonačelnik László Toller i zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić. Oni su iskoristili priliku te jedan drugome uručili povelju sporazuma o jamčenju sa strane HDS-a za iznos 25 milijuna forinti koji je potreban kako bi se obnovila, odnosno izgradila postojeća školska zgrada u Pečuhu. Nazočne je pozdravio i pokrovitelj festivala generalni konzul Ivan Bandić. Nakon protokolarnog dijela programa slijedio je folklor.

Prvi su na pozornicu izašli plesači zagre-

bačkoga KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ koji već godinama suraduju s ansambлом „Tanac“. Nakon njih nastupili su plesači grabovačkoga KUD-a „Grabovac“ s pjesmama i plesovima njihova sela. Folkloriši koprivničkoga KUD-a „Koprivnica“ pokazali su ljepotu koreografije i pjesme vezanu uz običaj svatova u njihovu kraju. KUD „Bodrog“ u Pečuh je došao iz Vojvodine iz hrvatskoga (šokačkog) sela Bačkog Monoštor. Oni su već gostovali na festivalu, a ovom su prigodom predstavili izvorne plesne i glazbene običaje svojega kraja. Hrvate iz Bosne i Hercegovine zastupao je KUD „Izvor Žabljak“.

Oni su stigli iz srednje Bosne iz naselja Usora-Žabljak. Iz Karlovca su došli folkloriši KUD-a „Ivan Mažuranić“, a iz dalmatinskog Sinja KUD „Glavica“ sa svojim kolom. Folkloriši iz Slavenskoga Broda nisu nepoznati pečuškoi publici, te je i ovoga puta KUD „Slavonski Brod“ sa svojim kolom doživio velik pljesak. Čuvanje hrvatske samosvijesti i kulture među najvažnijim je zadaćama KUD-a „Matija Gubec“ iz hrvatskoga Tavankuta, oni su se i ovoga puta predstavili bunjevačkim plesovima. Na samome kraju slijedio je domaćin, KUD „Tanac“ s koreografijom bošnjačkoga kermeza.

Na žalost prohladna, kišovita večer onemogućila je izvedbu planirane zajedničke koreografije svih društava koji su sudjelovali festivalu na velikoj otvorenoj pozornici u Kaptolskoj ulici. Kiša je otjerala sudionike i gledatelje u Dom mladeži gdje je nastavljeno druženje uz večeru, te poslije u plesničnici koja je potrajala do kasnih sati.

Hrvatski ljetopis

Hrvatski kao drugi i strani jezik

U Zagrebu će se 14. i 15. listopada 2005. u organizaciji Odjela za kulturu hrvatskoga jezika Hrvatskoga filološkoga društva održati znanstveni skup Hrvatski kao drugi i strani jezik, prvi skup posvećen toj temi. Usvajanje hrvatskoga kao drugoga i učenje hrvatskoga kao stranoga jezika tek se posljednjih desetak godina počelo sustavnije proučavati. Danas se njime bavi na nekoliko znanstvenih projekata, a uskoro će iz tiska izići i prva knjiga posvećena toj temi.

Za sudjelovanje na skupu prijavljeno je četrdeset i osam izlaganja šezdeset autora, od toga trinaest iz inozemstva, za njih je već napravljen program (www.Ffzg.Hr./hidis).

Osim izlaganja održat će se i predstavljanje knjiga i programa te tzv. posterska sekcija za koju se još primaju prijave, gdje će se plakatima ili kratkim izlaganjima predstaviti znanstveni i stručni projekti, nastavni programi i ostalo vezano uz hrvatski koji se uči kao J2. Koliko je ovo područje obuhvato pokazuje popis tema o kojima će se govoriti na skupu: hrvatski i inozemna nastava, usvajanje i učenje hrvatskoga u inozemstvu, dvojezičnost i višejezičnost, jezik i međujezik, kontrastivna sintaksa, kontrastivni i strani leksik, jezik i govor, riječi u kontekstu, usvajanje posebnih riječi, usvajanje promjenjivih riječi, programi i prilagodba te sredstva u nastavi hrvatskoga kao stranoga jezika.

Skup će završiti okruglim stolom **Hrvatski kao komunikacija**. Ovaj će skup zasigurno biti koristan za razmjenu iskustava, a nadamo se da će pomoći i u rješavanju barem nekih poteškoća s kojima se susreću i nastavnici i učenici hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika te potaknuti zanimanje stručnjaka za intenzivnije bavljenje ovim područjem. Između inih Skup će nazočiti dr. Živko Gorjanac s Bajke učiteljske škole koji će izlagati na temu Strane riječi u Santovačkom šokačkom govoru.

Za nas je nema?

Nekad, a možda i dandanas, lijepa je tradicija da svim pedagogima koji su navršili 50. godinu nakon dobivanja diplome, završivši učenje na višim školama, sveučilištima, ako su još živi, uruče tzv. Zlatnu diplomu okićenu zlatnim prstenom.

Nekoliko mladića i djevojaka, među njima i ja, 1955. godine dobili smo diplomu koja svjedoči da smo imenovani za učitelje, nastavnike osnovnih škola u Mađarskoj. Nije nas bilo mnogo pripadnika nacionalnih manjina, ali nas je bilo! Grupa se sastojala od Rumunja, Slovaka, Srba i Hrvata. Naše diplome okićene su grbom Narodne Republike Mađarske, petokrakom, čekićem i klasom pšenice. Broj moje diplome je 146/1955. Škola u kojoj smo završili studije zvala se: Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola. Struka: historija-južnoslavenski. Budimpešta, 9. srpnja, 1955. g. Potpisali su ju dr. Szentirmay Jánosné, predsjednica ispitivačkog odbora, i Kiss Sándor, dekan.

Svi smo vjerojatno iznad sedamdesete, a meni je umalo osamdeset, no sjećam se još nekih imena – Slovaci: János Hardy, András Tejsi, Elizabeta Krivjansky; Rumunji: Ilona Madár, Jan Petrusan; mi, tzv. južni Slaveni: Jakov Dujmov, Ana Kuštra, Zorka Vukosavljev, Slavna Đukin, Ivan Salai... Ne znam koliko nas još ima na površini našega planete, niti znam tko gdje stanuje, stoga u pišem ove retke, štovano uredništvo, da nam pomognete kako bismo saznali jedni za druge.

Probajte biti tragači za našim manjinskim pedagogima, da i oni dobiju što im po zakonu pripada jer, vjerujte mi, to su zaslužili!

Joška Vlašić Manglin

Etnofrizura

U izdanju vinkovačke Gatalinke d.o.o. izdat će se 400-stranična knjiga u kojoj će se prikazati raznorazne etnofrizure što su ih nosili Hrvati. Budući da su Hrvati u Mađarskoj također imali tipične frizure, autorica Blanka Zakula željela je prikazati i etnofrizuru iz nekoga hrvatskog naselja u Mađarskoj. Tim sam povodom zamolila Lukovišćanku Anušku Dudaš da mi pomogne. Ona mi je i ovaj put, kao i uvijek, bila od pomoći i Miri Mijatović načinila prekrasnu podravsku frizuru, koju je prije nekoliko godina i ona nosila. Tako ćemo imati priliku u hrvatskom izdanju vidjeti i njezin rad. Još jednom joj zahvaljujemo!

Renata Božanović

TRENTAK ZA PJESMU

Ivan Slamnig

Radanje

Radanje užasno boli,
svi se u tome slažu,
gore nego kamenci
il ulozi, tako mi kažu.

Dijete nismo ni pitali,
još govori svemirskim šprahom,
u Bigu Bangu se stvorilo
i plače prvim dahom.

Ne želim opet zatupiti,
ne želim da se svađam.
O Bože, Koga Te nema,
zašto se besprekidno rađam.

Sv. Mihael (29. rujna)

Ako na Miholju germi, drugo leta sađa ni

Sveti Mihael, na hebrejskom *Mikael*, grčkom *Mikhaél*, u judizmu, kršćanstvu te u muslimanstvu *Mikál*, jest arhango, jedan od glavnih anđela. U narodnoj etimologiji njegovo ime znači: *onaj koji je sličan Bogu*. Sam naziv potječe od semitskih naroda; u Starom zavjetu kod Židova on je vladar koji čuva sinove svog naroda, arhistrateg koji će sudnjega dana u zadnjoj eshatološkoj borbi voditi nebesku vojsku, kod Hrvata kajkavaca vodit će *nebeski šereg* protivu zlih sila.

Blagdan sv. Mihaila u Podravini naziva se *Mijoje*, u Pomorju *Miholevo*, u bunjevačkih Hrvata *Miholje*.

Sveti Mihalj u *apokaliptičnoj borbi savladat će zmaja, satanu ili vraga*, zapaža se u jednoj molitvi bošnjačkih Hrvata u okolici Pečuha: *Sveti Mihajle, arkandelu, / Brani nas u boju, / Od pakosti i zasjeda đavolski' (...)* Šokački Hrvati u bačvanskom Santovu o svetom Mihajlu arhangelu kazuju sličnu molitvicu. (...) *Obrani nas u borbe, / Budi nam protiv neprijatelja paklenog / I zaštita od đavola (...)* Legenda govori da se sveti Mihajlo pojavio na gori Gargonó u Italiji, gdje mu je u čast podignuta crkva. Kult mu se ponajprije razvio u istočnjačkoj crkvi, a poslije diljem Europe, poglavito u njezinim južnim krajevima. U vrijeme chiliasma *sveti Mihalj* postaje *drevnim patronom, tj. zaštitnikom Crkve*, no i branitelj mrtvih. U njegovu se čast u grobljima grade kapelice i zvonici.

Na sam *Sudnji dan* on *mjeri umrlima dušu*, što bi značilo da mjeri njihova dobra i zla djela, osigurava dobru smrt, te vodi duše na drugi svijet. U Ugarskoj mu se za vrijeme prvoga ugarskog kralja *svetog Stjepana* (1000. – 1038.) razvio snažan kult.

Crkve mu grade i naši Hrvati u Ugarskoj: u Hrvatskoj Kemlji, Vršendi (1722.), Mohaču (1776.), Bremenu (1808.), Sulimanu (1880.), Pečuhu (1933., kapela na groblju), u Čavolju (1931., kapela na groblju) i Mateviću (1935.).

U hijerarhiji anđela prvi je anđeo: arhango, *vojvoda sveti Mihalj*, koji vodi *vojske nebeske*. Anđeli su u monoteističkim vjerskim, mitološkim sustavima jedino odgovorni Bogu, njega služe. Svoju duhovnu bit, časti, mjesto u svijetu dobivaju radi Boga, kojemu odgovaraju vojničkom vjernošću i stegom. Anđeli su Božja vojska, njegov dvor i njegova kuća. Oni prenose njegove odredbe i bdiju nad svijetom. U Bibliji imaju važno mjesto. Njihova hijerarhija ovisi o blizini Božjemu prijestolju. Tri su glavna arhandela: Mihael (pobjednik zmajeva), Gabrijel (poslanik i pokretač) i Rafael (vodič liječnika i putnika).

Sveti Mihalj u molitvici gradišćanskih Hrvata

važne duše, tj. dobra i zla djela preminulog čovjeka. On spašava dobre duše, otima ih od nečistih sila, od vraga, uz blagu asistenciju *Majke Božje*, koja se također brine o umrlim dušama. *Sveti Mihalj duše važe, / Odnese la vaga ravno / Tu dušicu tja va pakal. / Nato veli Mati Božja: / „Važi, važi, sveti Mihalj, / Tu dušicu po drugi put.“ / Odnese la vaga ravno / Tu dušicu tja va nebo. / Marija se nasmijala, / Vrag se plakal i narikal.*

U pomurskih Hrvata kazuje se: *sveti Mihol duše važe na drugom svetu, što kam pe, vpekel, al v nebo (pe – pelja, vodi; v – u).*

Sveti Mihael u ikonografskim predstavama pojavljuje se u oklopu, kopljem ili mačem u ruci, odnosno drži vagu. Često se predočava njegova borba sa zmajem (sotonom). U srednjem vijeku kult sv. Mihajla i Gospe ojačao je u Hrvata. Legenda o svetom Mihajlu od mohačkih Hrvata, koja je zapisana na mađarskom jeziku, glasi: „Kada je Bog poslao sv. Mihajla po dušu jedne sirote udovice, koja se brinula o svojoj brojnoj siročadi, djeca su počela moliti arhandela da pričekava sve dok oni ne porastu pa dok ne budu mogli od svoje čovječnosti sami živjeti. Sveti Mihalj je požalio udovicu i siročad, i tako se na nebo vratio bez ženine duše. Tamo je Bogu rekao sve kako se zbilo i zašto nije izvršio naredbu. Bog ga nakon dva tjedna opet poslao na Zemlju. Sveti Mihalj pred njim kazuje zapanjujući čin: čizmaru pa se upusti s njim u razgovor. Majstor je Mihajla primio u službu. Čizmareva supruga pripremila im je objed. No sv.

Mihalj odmah se latio čizme šiti. Siromah čizmar ga tada upita je li i prije to radio. Mihalj mu reče da malo pričekava i vidjet će kako zna on šiti. Anđeo je i od majstora sašio ljepših čizama. Brzo se proćuo glas o vještome mladom čizmaru. Nagnilo je mnoštvo kupaca i majstor je lijepo zarađivao. Nakon isteka dva tjedna anđeo se pozdravio s čizmarom koji mu je isplatio zaradu, ali je sveti Mihalj novac dao udovici, pa se vratio na nebo. Tamo je ispričao Bogu kako je pomogao sirotici.

– Nije to baš tako – rekao je Gospodin – veći ti idi na morsko dno! Tamo ćeš naći kamen pa ga donesi gore.

Mihalj to učini, a tada mu Bog zapovjedi da razbije kamen. U kamenu je našao crva.

Reče Bog: – Vidiš, onaj tko se brine i u tom crvu, brinut će se i o siročadi!

Sveti Mihalj se bez riječi vratio na Zemlju po ženinu dušu.

O *Miholu* se kazuju i dječji stihovi koji podsjećaju na svinjokolje: *Dorica pase / Pknasto prase. / Dojde Mihole, / Pak jo zekole.* (Zabilježila Erika Balažin u Serdahelu).

O blagdanu sv. Miholja u Lukovišću se kazuje: *Miholje, svinče zakolje.*

Na taj dan su pastiri održavali obračun, tada im je istekla služba koja je započela na Đurdevdan.

Ako na Miholju germi, drugo leta sađa ni, kazuju u Gradišću. U Židanu i ovo: *Ako mraza pred Mihojom, tuliko po Đurđevi.*

Đuro Franković

Suradnja između udruga umirovljenika u Osijeku i Pečuhu

Prije 32 godine između gradova Pečuha i Osijeka potpisana je Povelja o suradnji gradova pobratima koja se od tada uspješno razvija i stalno obogaćuje. Osim suradnje vodstava dvaju gradonačelnika ureda, dviju županija, Slavonsko-baranjske u Hrvatskoj i Baranjske u Mađarskoj, na obostrano zadovoljstvo i korist žive veze su izgradile i kulturne i prosvjetne ustanove, športska društva i sl., a 21. rujna u Pečuhu potpisan je Sporazum o suradnji Zajednice umirovljenika grada Pečuha i Sindikata umirovljenika Republike Hrvatske Podružnica Osijek. Svečanom činu potpisivanja povelje o zbratimljenju nazočili su predsjednici obiju udruga umirovljenika Mato Obradović i Antal Medvetzky. Pozivu su se odazvali i ugledni gosti, dogradonačelnik Osijeka Gordana Matković, dogradonačelnik Pečuha Zoltán Horváth, dopredsjednik Skupštine Baranje Péter Tasnádi i generalni konzul RM u Osijeku Josip Mađar. Obvezali su se, dakako, da će organizirati predavanja i izložbe kako bi se građani međusobno upoznali s tradicijama i kulturom dvaju prijateljskih gradova. No uslijedit će i međusobni posjeti, pripremat će se i bit će održani određeni programi, susreti i druge manifestacije. Obje će strane s pozornošću pratiti propise i druge osobitosti u odnosu na umirovljeničku kategoriju svojih građana. Stečena će iskustva razmijeniti radi poboljšanja položaja umirovljenika u svojim državama, odnosno regijama. Od mjesnih samouprava dvaju gradova zatražit će potporu za održavanje međusobne suradnje, jednako tako će svojim radom pridonijeti i obogaćivanju međusobnih kontakata. Za vrijeme objeda uzvane goste i domaćine pozdravio je i dr. László Toller, pečuški gradonačelnik, koji je naglasio da mu je veliko zadovoljstvo što se suradnja između gradova pobratima proširuje i obogaćuje.

ZAGREB – Međunarodni godišnji sajam knjiga i učila Interliber 2005 održat će se na Zagrebačkom velesajmu od 8. do 12. studenoga. Za vrijeme Interlibera organiziraju se brojni stručni i poslovni susreti izdavača, knjižara, knjižničara, proizvođača opreme i sredstava za nastavu i odgoj, stručni okrugli stolovi, razgovori s autorima, književne radionice itd. U istom terminu održat će se: Info – 37, međunarodni sajam informacijske tehnologije, telekomunikacija i novih medija Educa plus.

Zviranjak na Lujzijanskoj cesti

Čepreška Hrvatska manjinska samouprava jur prije nekoliko ljet je stupila u kontakt s gorskokotarskim gradom Delnicami. Na gradske pozive, zgoditke je i dovidob uspjela otpeljati ne samo svoje zastupnike, dudu, cijelu grupu čepreških Hrvatov, različita gradska kulturna društva, nego i undanski HKD „Veseli Gradišćanci“. Drugoga septemberskoga vikenda, na invitaranje predsjednice čepreškoga manjinskoga tijela, kotrigi prisičkoga folklornoga društva „Zviranjak“ mogli su otputovati u Hrvatsku i diozitati na proslavi 200-ljetne Lujzijanske ceste.

Baranjski ples u izvedbi „Zviranjka“ u Golubinjaku

Malo zaspano, malo trudno se je otpavila u Delnice 10. septembra, subotu, u bijeloj zori mlada garda folklorošev iz Prisike, pod peljanjem Pala Nickla i predsjednice čepreške Hrvatske manjinske samouprave Marije Kralj. Komari su nas

nevjerojatno sprohadjali, proganjali, a i grizli sve do hrvatske granice, natoliko da jedva smo mogli mir nabaviti od njih i na autobusu, kojega je vozio Židanac Ferenc Šteiner. Brzo smo zabilili incident na goričanskom hataru, kade je hrvatski carinik htio na sve moguće načine iskazati svoju vlast. Poslije mnogominutne kaštige čekanja je naše vozilo još pušćano u Hrvatsku. U Delnica nas je čekala Anica Majnarić pri Planinarskoj kući, kade smo uz noćevanje imali i ukusne objede, večere i ručenje. Pokidob vrime na prvi dan nije obećalo čuda što dobroga, proslavu, kade bi bili imali Gradišćani dva nastupe, su odgodili na drugi dan, nedilju. Ovako smo s našom peljačicom najprlje otputovali do špilje Lokvarke. Ova podzemna čarolija je najveća uređena špilja za turiste u Hrvatskoj, a otkrio ju je obični človik Jakov Bolf, ljeta 1912. U tri prostorija najdu se kanali, podzemni zviranjki, različite forme podzemnih ukrasov. Gdo se je spustio doli i imao hrabrenost za pogledanje špilje, na dužini već od jednog kilometra ter u dubini od 270 m, ni se pokajao, jer vidio je lipotu s kakovom se neće strefiti svaki dan. Kad smo nastavili put većinom med gustimi lugi, je rečeno da putujemo upravo na onoj staroj Lujzijanskoj cesti zavolj česa smo i

Sliva naša peljačica u Delnica Anica Majnarić, predsjednica čepreške Hrvatske manjinske samouprave Marija Kralj i drivorezbar Marijan Leš iz Gerova

dospili na one dane u Delnice. Na vrhu toga izleta smo nekoliko ur potrošili i u Opatiji, jer brojnim članom „Zviranjka” je bila najveća želja, a vjerujem i trajno sačuvani momenat, susret s morjem. Iako je za neke kratki boravak minuo na jadranskoj obali u nekom uglednom kafiću, uz kupicu piva, macchiata ili tiramisua, mladi su prezgraničnim veseljem uživali milujuće vale, ne mareći se za okolo stojeće raskošne vile negdašnje Austro-Ugarske Monarhije. Navečer je ostala tamburaška fešta ili diskoteka u blizini, ali s uputom dirigenta društva da sutradan je pravoda neophodna točnost ter koncentracija zbog nastupa. Park-loza Golubinjak je prekrasno mjesto i za planinare i turiste ki si najdu ovde počivak i za dušu i tijelo. U hladu stoljetnoga luga je bio postavljen šator i pozornica kade su Gradišćanski Hrvati nastupili na cjelodnevnoj svetačnosti, u čast Lujzijanske ceste. Mnoštvo ljudi je bilo vjerojatno na drugi štacija programa jer paralelno su se odvijale priredbe i na mnogi mjesta, a publike ovde jako ni bilo toga dopodneva. No, to nimalo nije volju zelo mladim tančošem ki su i baranjske tance kot i prisičko veselje izveli s puno smiha i očividnim užitkom. U toj lipoj okolici na ov dan su se strefili većinom majstori ručnih šikanosti, kot drivorezbari, različita društva za očuvanje tradicij, obične žene s okolišnih sel ki su šile, štrikale, vunu napravile, i nukale svoje kolače, fanjskih pečenov, a u paviljoni su i prodavali čuda česa iz prirodnih materijalov. Negda smo stali pod paraplom, a negda pod žarkim suncem i jelvami, vrime je smišnu igru tiralo s nami. No, najlipši trenutki su došli onda kad su se u dolinu spustili stari motori, pak kad su šalni kovači htili potkovati žene. Anica Majnarić

je našu veselu brigadu otpeljala i do kraljice šuma, ka jelva je bila mirena 1988. ljeta, po opsegu 441 cm, a po visini 37 m. Otpodne je potrošeno vekšinom u slobodi, kada su dičaki i muži gustokrat posjetili „muzej” (kafić) blizu Radničkoga doma kade smo čekali paradu oldtimerov, konjsku povorku, narodne grupe. Dost kasno se je začeo kulturni program, a pri prvoj točki smo pogledali igrokaz o gradnji Lujzijanske ceste, početkom 18. stoljeća. Usput smo doznali da za ime ovoga puta postoju dvi teorije. Po prvoj tezi je cesta nazvana prema Napoleonovoj ženi Mariji Lujzi, dokle drugi tvrdu da je ime Lujzijana prikzeto od imena žene austrijskoga cara Franje I., Marije Ludovike, odnosno da se je cesta zvala prlje „Via Ludovica”. Podmaršal Filip Vukasović je bio graditelj Lujzijane i njegova je bila zasluga da se je cesta u to vrime s pravom nazivala umjetničkim djelom, prvom takove vrste u ovom dijelu Europe. Važnu, 200-ljetnu ulogu „ceste života, ceste snova” su slavili toga dana u cijeloj okolici, i na kraju toga igrokaza se je pozdravilo i šampanjcem. „Zviranjak” je zatim sa svojom domaćom koreografijom Prisičkim mesopustom oduševio publiku. Gledatelji su nastup nagradili burnim aplauzom, a to je zlameovalo i to da Gradišćanci, kot i njev jezik ter njeve tradicije, su svenek rado primljeni, pažnjom okruženi i slavljani u ovom gradu, zahvaljujući i čepreškim Hrvatom. Med nami, poslije ovoga delničkoga boravka gvišna sam, ne bi našli človika ki bi bio rekao da mu je žao što je ta vikend proveo u Gorskom kotaru. Prisičani se vrijeda ponovo spravljaju u Hrvatsku, sredinom novembra, u okviru trodnevne turneje gostovat će kod svojih prijateljev u Voloderu.

-Timea Horvat-

Gradišćanci pred špiljom Lokvarkom

ZAGREB – Najizvođeniji hrvatski dramatičar Miro Gavran u iduća četiri mjeseca imat će čak pet inozemnih premijera. U Narodnom kazalištu u češkom Brnu 24. rujna je premijerno izvedena Gavranova drama „Ljubavi Georgea Washingtona”, a potkraj listopada u Parizu će Teatar Cheminis Paralleles premijerno izvesti njegovu dramu „Zaboravi Hollywood”. Za 5. studenoga u Volkstheateru Bautzen u njemačkom Budišinu (Bautzen) zakazana je premijera Gavranove komedije „Traži se novi suprug”. U siječnju iduće godine dva će kazališta premijerno izvesti Gavranovu dramu „Sve o ženama”: Teatro das Artes u brazilskom Rio de Janeiru i Teatar Ludovy u poljskom Krakovu. Tekstovi hrvatskoga dramatičara Mire Gavrana dosad su prevedeni na 25 jezika, njegove drame i komedije premašile su broj od stotinu i trideset premijera, a vidjelo ih je više od milijun i pol gledatelja. Pečuško Hrvatsko kazalište u svojoj novoj sezoni također će imati na repertoaru jednu od komedija Mire Gavra u režiji Stipana Filakovića mlađeg, najavio je ravnatelj kazališta Antun Vidaković.

OSIJEK – U Hrvatskome narodnom kazalištu u Osijeku sada se priprema kazališna predstava na tekst mađarskoga dramatičara Ferenc Molnára, Đavao. Premijera će biti 7. listopada, a predstavu redateljski potpisuje Tamás Balikó, ravnatelj Pečuškoga nacionalnog kazališta.

Đavao je kombinacija realističnosti i romantike, cinizma i sentimentalnosti. Osnovna ideja drame temelji se na priči o Faustu, a radnja se vrti oko bračne nevjere. Ovo je djelo osiguralo Ferencu Molnáru status jednog od vodećih dramatičara svoga vremena. Njegova je maštovitost u tome što dovodi na pozornicu tajanstveno biće: Vraga koji manipulira ostalim likovima i može predmnijevati njihove misli. Đavao je iznimna studija ljudske psihe „začinjena” autorovom elegantnom dosjetljivošću. Originalna zamisao, sjajna tehnika i duhovit, upravo vildeovski, ponešto paradoksalni dijalog glavne su značajke ove kazališne igre u tri čina, čitamo na webu HNK Osijek. U predstavi osim glumaca dramskog ansambla osječkoga Hrvatskoga narodnog kazališta, glumi i glumac Pečuškoga nacionalnog kazališta Slaven Vidaković.

Svetačnost bizonjskih vjernikov

**Obnovljenu crikvu blagoslovio
jurski biskup**

Konačno su djela završena oko bizonjske crikve, na što su stanovnici jur jako čekali i za ku je cijelo selo čuda-čuda aldovalo. Obnovljena, polipšana hiža Božja je posvećena prvoga vikenda ovoga miseca ter na svečanoj maši je bilo nazoči kih jezero ljudi. Nisu samo stanovnici naselja došli, nego i Bizonjci ki su rodom odvud, ali danas živu u drugi varoši, seli, a bilo je puno svita i iz drugih hrvatskih sel u okolici ter još i prik granic. Po riči zastupnice Hrvatske manjinske samouprave *Klaudija Radić-Šmatović*, Hrvati u Bizonji su bili počašćeni što je na njevu svetačnost dospio i jurski biskup *dr. Lajos Pápai* kojega su posebno pozdravili mjesni farnik *Kálmán Szalay* ter bizonjska dica. Uz biskupa na crikvenom obredu su koncelebrirali dušobrižnik *Franjo Benković*, Bizonjac na jurskoj biskupiji, i *dr. Egidije Živković*, farnik u Vulkaprodřtstofu ter generalni tajnik austrijske biskupske konferencije. Mašu su svojim jačenjem polipšali njegovi vjerniki, člani zbora iz Vulkaprodřtstofa ter domaći „Jorgovan“ u pratnji mjesnih tamburašev. Crikva je od tla do turnja obnovljena u minuli miseci od ponudjenih dobrovoljnih darov vjernikov, civilnih organizacij, kulturnih društav, naticanj i od brojnih gosponov. Uz cestu ka pelja prema granici, ovo svetišće je nastalo po lipoti prava atrakcija, a po nutarnjoj vridnosti je jedan od najvećih skupnih kinčev Hrvatov, Ugrov i Nimcev na tromedjji, kamo se je zaistinu čas za čas dobra čut povrnuti, dušu olakšati, srce isprazniti ter Boga dičiti.

Foto:
Klaudija Šmatović

Mlada generacija na muzičkom putu

Člani „Mlade generacije“ su sridnjoškolci i studenti

Tamaš Horvat pri jačenju

Najnoviji gradišćanski bend zabavne glazbe *Mlada generacija* u prisječkom omladinskom taboru je imao svoju premijeru pred brojnom hrvatskom publikom. Ova jako mlada židanska grupa začela je svirati lani u oktobru u sastavu Adama Šteinera (basgitara), Zoltána Bánó (ritmička gitara), Tamaša Horvata (sologitara), Petra Schläffera (sintetizator), a nedavno su im se priključili Daniel Horvat na bubnju ter veliko otkriće regionalnoga pjevačkoga školskoga festivala u Gornjem Četaru GRAM, kiseška pjevačica Kitti Rusznyák. Poznati svirač Židanskih bečarov Petar Hutter stručno i s opremom potpomaže bend u prvi koraki, a pri početni razgovori je postavio i pitanje društvu: *Kanite li u ljeti dva nastupe imati, ali kanite cijelo ljeto svirati?* Na ovo je bilo potribno odgovoriti zato jer većimi u grupi su se vlikli pri muzičkom ukusu k tvrdomu roku, a na tom su se i odrasli. Medjutim, seoski bal, svadbu ili bučuru odsvirati s takovimi pjesmami ne bi bilo samo smišno nego i vjerojatno ne bi vabilo i moglo okupiti širji sloj publike. Zato je pala odluka i izbor da će svoj repertoar skupastaviti tako da imaju u njem prvenstveno hrvatske hite, starije i najnovije, a uz to imaju par pjesam i na ugarskom ter na engleskom jeziku. Kako su rekli Marko Šteiner i Petar Schläffer, hrvatske melodije zamu doli s interneta, ali imaju i dovoljno kazetov, CD-pločov za učnju. Polag toga na ugarskom jeziku imaju i par vlašćih pjesam. U ljeti svaki dan su probali, ali sada s početkom školskoga ljeta to će ići malo teže jer člani su većinom sridnjoškolci, a ima

med njimi i studenta. Dovidob su nastupali u Malom Židanu, Hrvatskom Židanu na bučuri, u Prisiki, a nedavno su svirali doma na Seoskom danu. Po njevoj izjavi, u svirki su im uzori petroviski Pink-band i Pinkica, i ako imaju mogućnost svenek idu slušati, novo naučiti od spomenutih sviračev. U Mladoj generaciji skoro su svi prez izuzetka bili učeniki Glazbene škole i od jeseni nestrpljivo čekaju vikende, kad svi su doma i moru probati. Cilj im je prvenstveno da zabavljaju, a da se pri ti fešta i oni sami dobro čutu. Za nastupom u Prisiki je Mikloš Kohut, pjevač i svirač Pinka-banda, rekao da mladi su dobri, ali tehnikom se još moraju zabaviti da ne budu jačke spodobne punk-stilu, ili neke pak preveć lagane. Po Rajmundu Filipoviću, pjevaču i gitaristu u petroviskoj Pinkici, židanska šestorica s muzičke strane je pripremljena. Posebno je hvalio znanje sologitarista Tamaša Horvata, ali ukupno je rekao da je budućnost, ako će svoju svirku Židanci s ovakovim elanom nastaviti, jako običavajuća.

-Tiho-

Ulovio sam „golemu” ribu

Ja s „golemim” ulovom

Ovo ljeto moja obitelj nikamo nije išla ljetovati, pa sam mnogo sjedio s bratom pred računalom (kompjutorom). To je mamu živciralo. Njoj je mana da treba biti puno na svježem zraku jer onda ćemo biti jači i zdraviji.

Budući da je moj tata davno bio loviti ribu, obitelj je odlučila da idemo zajedno na pecanje na mjesnu šodericu.

Prije nego što smo krenuli na „veliko” pecanje, kupili smo u Letinji mamac koji je vrlo potreban za dobar ulov.

Drugi dan smo sve pripremili što je trebalo, namjestili smo štapove, vezali nove udice, mijenjali damil i sve spakirali u torbe.

Do šljunčare vozili smo se biciklima. U tome sam jako uživao jer vrlo volim voziti bicikl, samo je teret na mojim leđima bio malo težak. Tata je htio što prije stići pa se njemu nije dalo voziti biciklom, nego motorom. Mama, brat, seka i ja preko nasipa stigli smo do vode.

Dotle je tata već sve pripremio za pecanje. Vrijeme je bilo sjajno, ali su me ometali komarci, stalno sam ih morao tjerati iako sam se namazao kremom protiv njih.

Uzeli smo štapove i pokušali ih zabaciti u

vodu, katkad se pokoji i zakvačio za nešto, pa je tata bio podosta ljut.

Kad je tata stavio kukce na udicu, umalo sam povratio ručak, jer su mi bili tako odvratni. Pomislio sam: možda pecanje i nije tako dobra zamisao. Ja ih nisam ni smio dotaknuti, pa sam mislio da će meni u tom poslu biti pomoćnik tata.

Zabacio sam štap u vodu tako da sam gotovo i ja pao u nju, ali nakon nekoliko pokušaja već je išlo bolje. Malo sam čekao i primijetio da se plovak jako miče. Bio sam jako uzbuđen i naglo sam povukao.

Na udici je bila mala ribica, mala kao moj dlan, ali meni se činila golema. Tata je rekao da je ta riba uklija. Kasnije sam još nekoliko takvih ulovio. Mama je o meni napravila slike. Ribice smo čuvali u malom vedru, sestrice se igrala njima, a na kraju smo ih vratili u vodu. Bilo je lijepo vratiti te životinje u njihovu okolicu, vidio sam kako su se ribice veselile kada su shvatile da su u velikoj vodi, i brzo otplivale.

Umorni, prljavi, ali s puno uspomena smo se vratili doma.

*Stjepan Turul
uč. 6. raz., Serdahel*

Znate li?

Došlo je vrijeme rike jelena

U svim našim velikim šumama žive jeleni. To je snažna životinja. Mužjak ima na vratu grivu, a na glavi veliko rogovlje. Svakoga proljeća, kad mu raste novo rogovlje, izraste mu na svakom rogu još jedan parožak. Broj parožaka na jelenском rogovlju odgovara otprilike i broju godina. Jelen koji ima šest parožaka ima šest godina. Više od deset parožaka velika je rijetkost, no jelen živi čak i 30 godina. Rogovlje može biti teško i do 20 kg. Jelen mijenja dlaku dvaput na godinu, ljeti je crveno-smeđa, a dulja i gušća je zimska dlaka koja je tamnosiva. Košuta, ženka jelena, nema rogovlja.

Žive u stadu ili krdu. Obično su u stadu košute s lanadi, te mladi mužjaci u dobi do dvije godine. Mlado jelena zove se lane. Stariji jeleni čine male skupine odvojene od ostalih, dok snažni kapitalci žive sami sve do parenja. Parenje počinje u rujnu i traje do početka listopada. Nagon za parenje jelen izražava rikom. Mužjaci se međusobno sukobljavaju rogovima u borbi za ženku. Borbe traju satima, a događa se da se jeleni zapletu rogovljem i ne mogu se osloboditi, te obojica uginu. Obično se iscrpljeni pobijedeni jelen udalji. Danju se jeleni zadržavaju u grmlju, a predvečer odlaze na pašu. Samo u predjelima gdje se osjećaju sigurnima stada pasu i danju. Lovostaj je za vrijeme parenja i kad košute imaju lanad.

U vrijeme parenja lakše ih je zapaziti kada predvečer izlaze na pašu. Najbolje ih je promatrati s izvidnice. Ima li tko priliku da sa svojim roditeljima to učini, imat će nezaboravne trenutke. Jeleni su prekrasna stvorenja, sa svojom dostojnošću, jakosti glasa i prekrasnim rogovima.

Baćinci na Pagu

Skupina od 18 učenika iz Baćina, od 26. kolovoza do 2. rujna boravila je u Hrvatskoj na otoku Pagu. Tjedan dana proveli su u Kulturno-prosvjetnome centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlačićima, a posjetili su i povijesno-kulturne znamenitosti Paga te uže okolice – izvijestila nas je učiteljica hrvatskoga jezika *Lenka Stanojev Herner*. Po povratku nam je potvrdila kako će hrvatski jezik u mjesnoj školi ove godine učiti 25-26 učenika. Imaju samo dva prvaka, a nastava se umjesto dosadašnje tri odvija u samo dvije skupine: posebno za učenike od 1. do 4. i od 7.-8. razreda, što prilično otežava rad s djecom različite dobi u sklopu jedne skupine u nižim razredima. Kako su prije nekoliko godina imali još 8-9 prvaka, prošle samo 4, a ove 2, učiteljica Lenka pita se: Možda iduće godine neće biti nijedan? Unatoč tome ne posustaje, nego najavljuje da će i ove jeseni, 21. listopada, ponovno prirediti županijski susret hrvatskih učenika u Baćinu. Za to su dobili 100 tisuća forinti putem natječaja od Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine. Tom je prigodom opet dogovoreno i gostovanje Hrvatskoga kazališta iz Pečuha s jednom dječjom predstavom.

KUKINJ – Hrvatska državna samouprava u suradnji s mjesnom samoupravom sela Kukinja u Kukinju 8. listopada organizira športski dan. U okviru športskog dana bit će održano natjecanje u malom nogometu i u ribolovu. Putne troškove sudionika športskog dana i troškove njihova boravka snosit će HDS. Natjecanje u ribolovu počinje u 7 sati i traje do 10 sati prijedodne, kada počinju nogometne utakmice na kukinjskom nogometnom igralištu, uveče večera i druženje.

Novi dom zdravlja u Sumartonu

Na svečanom otvorenju (slijeva): načelnik Lajoš Vlačić, ministar dr. Jenő Rác, kućni liječnik dr. József Gerencsér i patronažna sestra Biserka Nemet

Žitelji sela Sumartona svake se godine mogu radovati nekomu novom zdanju, koje uljepšava opći izgled sela, i služi dobrobiti mještana. 2005. obogaćeni su novim domom zdravlja u kojem se nalazi liječnička, zubarska, pedijatrijska i patronažna ordinacija, ljekarna te čekaonica i sanitarne prostorije.

Na svečanu predaju 16. rujna stigli su i ministar zdravstva dr. Jenő Rác, predstavnicima Samouprave Zalske županije, parlamentarni zastupnici, predstavnici zdravstvenih organizacija županije i mjesta, gradonačelnici, načelnici okolnih naselja i mještani.

Lajoš Vlačić, sumartonski načelnik, srdačno je pozdravio nazočne, među kojima su bili i gosti iz susjedne hrvatske županije: dr. Nevenka Krčmar, ravnateljica Medicinskog središta u Čakovcu i Dragica Kolenić, glavna sestra. U kratkim crtama sažeo je povijest obnovljene i dograđene zgrade. Objekt je građen 1968. g., prvo je bio namijenjen klubu mladih, zatim je služio kao skladište vatrogasaca te svlačionica za nogometaše, a od 1990. g. preuređen je za liječničku ordinaciju. U lipnju 2004. g. sanitarna je služba opomenula samoupravu na vrlo loše stanje zgrade i ne obnovi je, morat će se obustaviti liječnički pregledi u njoj. Na to su računale i mjesna i manjinska samouprava sela, pa su predale natječaj kod Regionalnog vijeća za unapređivanje, koji je obnovu i dogradnju potpomogao s 18.497.400 forinti, čemu je samouprava dodala šest milijuna forinti. Dom zdravlja s 209 četvornih metara, na jednome mjestu i u ugodnom ozračju nudit će osnovnu zdravstvenu uslugu svim naraštajima sela.

Te prednosti je istaknuo i ministar zdravstva kada je održao svoj svečani govor. Prema njemu cilj je zdravstvenog sustava u Mađarskoj da svi građani podjednako dobivaju njegu na visokoj razini, bez obzira gdje žive,

u glavnome gradu ili u nekom selcu. Svečane trenutke pratio je prigodni program školaraca na hrvatskome jeziku, nakon čega je mjesni župnik György Kiss posvetio sumartonski Dom zdravlja. U nazočnosti načelnika, mjesnog liječnika dr. Józsefa Gerencséra i patronažne sestre Biserke Nemet vrpcu je prezeo ministar, pa je zgrada svečano predana uporabi.

Kućni liječnik, internist g. Gerencsér u Sumartonu ima osamstotinjak pacijenata, a pedijatrica dr. Andrea Gyetvai 150-ak djece. Mjesni liječnik već deset godina prakticira u Serdahelu i Sumartonu. Po njemu pomurski Hrvati vrlo su društveni i vrijedni ljudi, mnogo rade, ali na žalost ne paze na svoje zdravlje, liječniku se obrate samo onda kada imaju ozbiljnih tegoba. Njega su mnogi prihvatili. U buduću želi više raditi na predusretuću (prevenciji), organizirati promidžbene programe u novom domu zdravlja.

Kućni liječnik, koji je Mađar, veli da se s pacijentima Hrvatima lako sporazumije, manjih poteškoća ima kod najstarijih osoba, no tada pomažu asistentice Margita Havaši i Ilona Resegi koje dobro govore standardni hrvatski i domaći dijalekt.

Nakon svečanoga programa u domu kulture se raspravljalo o mogućnosti suradnje na polju zdravstva. Predstavnice Medicinskoga središta iz Čakovca vrlo su se obradovale pozivu i izrazile nadu u daljnju suradnju, koja će dati nove mogućnosti objema stranama, a od ministra su zatražile pomoć za europsku integraciju Hrvatske. Sumartanci će od 19. rujna 2005. g. posjećivati liječnika, nadamo se većinom radi izbjegavanja bolesti, u novom objektu, na kojem golemim slovima na hrvatskom jeziku piše Dom zdravlja (pa će mnogi koji ne znaju naučiti novu hrvatsku riječ).

Beta

Mohačani na putu

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Mohača, 60-ak mohačkih Šokaca početkom rujna hodočastilo je u Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku i Crnu Goru. Bilo je to ne samo hodočašće već i aktivan odmor te upoznavanje s ljepotama krajeva kroz koje su prolazili na svome putu. Na putu prema svom odredištu, crnogorskom gradu Tivtu, Mohačani su prolazeći kroz Bosnu i Hercegovinu, najprije zastali u omiljenomu marijanskom svetištu Međugorju gdje su nazočili međunarodnoj svetoj misi i molitvi.

Ondje su i prenoćili. Sljedećeg dana krenuli su dalje prema Dubrovniku gdje ih je vodič upoznao s prošlošću toga grada i njegovim najpoznatijim kulturno-povijesnim spomenicima. Dva dana proveli su u Tivtu odakle su hodočastili u zaljev hrvatskih svetaca i Boku Kotorsku. Posjetili su svetište Gospe od Škrpijela i upoznali se s Gospinom legendom, te pogledali benediktinski samostan koji se nalazi na otočiću u neposrednoj blizini otočića na kojem se nalazi Gospino svetište. Na povratku svojim kućama zastali su u Mostaru, pogledali tamošnji poznati most i divili se ljepotama čaršije. Potom su nastavili svoj put prema Sarajevu i zastali na vrelu rijeke Bosne te pogledali povijesni dio grada. Troškove autobusa snosila je Hrvatska manjinska samouprava, dok su sudionici puta sami snosili troškove boravka i ostale troškove vezane uz ovo hodočašće – kazala nam je predsjednica mohačke Hrvatske samouprave Marija Barac.

Kulturna zbivanja na Fancagi

Kako nas je izvijestio ravnatelj Općega prosvjetnog središta Joso Ostrogonac, i ova godina će biti bogata kulturnim sadržajima na Fancagi.

Među planovima ističe prisjećanje na pučkog pisca Stipana Krunoslava Grgića (1836. – 1914.) rodom sa Fancage, nekada sela, danas prigradskog naselja Baje. Pjesnik i sljedbenik preporoditeljskih ideja Ivana Antunovića bio je suradnikom Bunjevačkih i šokačkih novina, Bunjevačke i šokačke vile, Nevena, Subotičke Danice, a popularnost je stekao svojim nabožnim djelima. Među njima zasigurno je najpoznatija „Živa ružica”. To jest: molitvena knjižica i pismarica..., tiskana 1859. u Kalači. Ostala izdanja od 1865. od 1901. tiskana su u Subotici, a omiljeni molitvenik našega puka doživio je čak deset izdanja. Na Fancagi će se prisjetiti i poznatog etnografa, povjesničara i pedagoga Bálinta Bellosicsa (Rédics 1867. – Baja 1916.), nekadašnjeg profesora i učitelja Učiteljske škole u Baji, te utemeljitelja škola na Fancagi i u Čikuzdi. Među inima pisao je i o podrijetlu, doselidbi i običajima bunjevačkih, ali i rackih te šokačkih Hrvata. Isto tako spomen-danom obilježit će i 75. godišnjicu pripojenja Fancage gradu Baji, koje je stupilo na snagu 31. listopada 1930. godine.

S. B.

Kuhajmo zajedno Pile sa cvjetačom

Vrijeme pripreme: 45 min.

Sastojci:

1 pile (1,2-1,3 kg)
1 cvjetaču (1 kg)
3 dcl juhe od govede kocke
2,5 dcl vrhnja
2 žlice ulja
1 žlicu vegete
1 žlicu brašna
sol, papar

Priprema:

Pile narezati, komade popržiti na ulju sa svih strana oko 20 minuta. Za to vrijeme oprati i očistiti cvjetaču, pa je prokuhati u kipućoj slanoj vodi. Piletinu posuti brašnom, popržiti, pa miješajući dodati juhu. Polukuhanu cvjetaču ocijediti, odvojiti cvjetice, pa staviti s piletinom da se zajedno kuhaju otprilike 10 minuta, prije kraja dodati vrhnje, posuti vegetom, posoliti i popapriti. Na tanjuru za posluživanje u sredini složiti piletinu, a okolo cvjetaču. Sve politi sokom u kojem su se pirjali cvjetača i pile.

Zanimljivo, Zanimljivo...

Majstori od kuhače Tibor Takács, Barnaba Pavleković, Papacsek Zsolt te Tibor Kővári umjesto brojnanja kilometraže, kojoj se krajem tjedna posvetilo više od 300 maratonaca iz pet zemalja na 14. maratonu Barcs-Virovitica, posvetili su se broju izrezanih krumpirića, luka, paprike i mesa, kako bi za gladne maratonce i sve ljubitelje dobre hrane pripremili 600 litara gulaša u povećem kotlu koji je za tu prigodu doveden iz Belišća. Kuhari su pripremali tradicionalni mađarski specijalitet, za kojeg su dopremili desetke kilograma mesa i povrća.

Sastojci virovitičkog gulaša su: 150 kilogram krumpira. U gulaš od 600 litara, kojim planiramo popuniti 1200 porcija, ide 10 kilograma svinjetine, 160 kilograma teletine, 40 kilograma luka, 15 kilograma svježe zelene paprike, te rajčice i crvene paprike, po mađarskom receptu. Posebnost je i tijesto, od osam kilograma brašna. Četiri kuhara puna su tri sata miješala prvo luk i papriku, a zatim i ostale sastojke specijaliteta koji, kažu, Hrvati često naručuju kada ih put dovede u restoran u Barcs. "

U ime kaniške Hrvatske manjinske samouprave srdačno Vas pozivamo na

HRVATSKI DAN

koji se priređuje 8. listopada 2005.

Program:

15.00 – Misa na hrvatskom jeziku
u crkvi sv. Josipa

16.00 – Pozdravne riječi

16.30 – Predavanja

Materijalna i duhovna kultura
pomurskih Hrvata
Predavačica: Jolanka Tišler
Književnost pomurskih Hrvata
Predavač: Stjepan Blažetin

17.30 – Kulturni program:
nastupa KUD Mačkovec

18.00 – Prijam

Mjesto priredbe: Nagykanizsa,
Zrinyijeva ulica
(bivša zgrada Doma pionira)

Tradicija na Fancagi

Berbena svečanost sa zabavom

U organizaciji Općega prosvjetnog središta na Fancagi u Baji, u subotu, 24. rujna, četvrti put zaredom priređena je Berbena svečanost sa zabavom.

Prvi put od njezina pokretanja 2002. održana je dvodnevna manifestacija koja je u petak, 23. rujna, započela književnim susretom, a nastavljena raznim zabavnim i sportskim natjecanjima za djecu. Na Trgu svetoga Stjepana predstavljeni su stari obrti, pa su Fancažani i njihovi gosti iz okolnih naselja mogli ne samo vidjeti nego i sudjelovati u pletenju uža, izradi cvječarskih i slamarskih radova.

Središnja je svečanost ponovno održana u subotu popodne kada je organizirana svečana berbena povorka fancaškim ulicama u kojoj su sudjelovali domaći i gostujući folkloriši. Povorka na čelu s malim birovom (knezom) i na dvoprepizama krenula je s prostora pokraj župne crkve, a u njoj su sudjelovali učenici sa Fancage, Hrvatska plesna skupina iz Bačina, Plesni ansambl Čitaonica i Orkestar Čabar iz Baje. Zastavši na nekoliko križanja, povelu se kolo, a okupljene se nudilo vinom i raznim pecivom. Nakon dvosatnog mimohoda, na Trgu svetog Stjepana ispred fancaške škole priređen je mali program u kojem su se predstavili baćinski učenici, praćeni tamburaškim sastavom pod vodstvom učitelja Stipana Krekića. Navečer je u organizaciji roditelja održana i berbena zaba-

va koja je upriličena u športskoj dvorani škole.

Napomenimo da će se uskoro nastaviti kulturne priredbe na Fancagi. Prema riječima ravnatelja Jose Ostrogonca, koncem listopada prisjetit će se nekadašnjeg utemeljitelja fancaške pučke škole Bálinta Belosicsa, te 75. obljetnice pripojenja Fancage gradu Baji. Među ostalima, bit će otkrivena i spomenploča pučkomu pjesniku Stipanu Grgiću Krunoslavcu, vjerojatno na župnoj crkvi. U prosincu će za Božić prirediti i jednu gastronomsku večer, te kušanje vina, posebno s programima za djecu i roditelje. Pokrenuto je i oživljavanje nekadašnje pučke visoke škole, u sklopu koje planiraju razna predavanja za odrasle.

Igrokazačko društvo Petrovoga Sela srdačno Vas poziva na predstavu gostujuće dramske družine Hrvatskoga pjevačkoga društva *Ferdo Rusan* iz Virja.

Grupa, koja je zašla posredovanjem Hrvatske matice iseljenika u Petrovo Selo, nastupit će 1. oktobra, subotu, početo od 19 uri u mjesnom kulturnom domu s vatrogasnom komedijom u dvi čini, pod naslovom:

VATRU GASI, BRATA SPASI!

Autori: Senker-Mujčić-Škrabe
Redatelj: Marinko Ivanišević

Budite naši gosti i veselite se s nami!

HRVATSKA KRONIKA

5. listopada 2005. u 13.00 na m1
(Repriza: 6. listopada 2005.
u 14.05 na m2)

Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Keresturski dani
Posjet Dragutinu Tadijanoviću u Zagreb
Urednik: Ivan Gugan